

tijke verklaring
kking „mijne
een ernstigen

ilde aansporen
de gasten te
eh anders zou
den bruidegom

merking. „Het
om hulp. Maar
a een dergelijk
p 74).

is in den fami-
Maar dat is
lijk staat, dat

In de eerste
op de bruiloft
ogenblik voor-

tried hadden,
ge verklaring
erbaar tooneel

maakt, de proe-
Jezus had ge-
l, eindelijk die

er dingen, van
te en nederda-
u aan zouden

eren van
22 als den ken-
heid aanduidt,

nstanders zijn
verscheen om
ijn om te doen

begon, dat de
voorheen een
che openbarin-

tenslotte nog,
zoolang onder-

te gebeurtenis-
gezeild hadden,
best ontwakten.

tuld verwachtte
t haar, Maria,
te geven? Zij

haar Zoon; zij
t op haar aan-
zoo algemeen

wil niet slechts
ruidgom, doch
d ter inwijding

let, nu de wijn
e engel neder-
laats grijpt als

andere moei-
end hebben om
Messias; het is

s aangaat, zien
den vorm der
Hij wordt ult-

gebruik te ma-
tel nauwkeurig
n hij evenmin

op de aanspo-
rizeers (Matth.

is: de heilstijd
ch als Messias
vraag, in deze

emin bijna een
voor heel Israël
en als de Mes-

s anders den-
ymbool van de
ten Messias. In

et 't van Juda:
noch de wet-
Silo komt; en

zijn. Hij bindt
en het veulen
ok. Hij wascht

in wijndruiven-
or den wijn, en

aan den zoom
plex van Kades
nd, waarin een

beginnen, dan
aan bezien, als
l vreugdevoller

wijntros (Num.
eg als symbool
vergulden wijn-

r vrome giften
uwe ranken en
(p. 7).

ben geen wijn,
Messias en op
heilstijd in te

aan Maria geeft
heb Ik met u te

K. MEIMA.

* Onware voorlichting van den Heer K. Norel

Nog een paar staaltjes na die van verleden week. „Het propageeren van Schilder's opvattingen ging echter door" (d.w.z. na het begin van den oorlog). Welzoo. Hij had anders geen krant meer. En de opvattingen van „De Heraut" werden wel gepropageerd, want het blad bleef verschijnen. Maar de heer Norel weet daar zeker niets van? Evenmin als van „Schilder's opvattingen"? Evenmin ook als van die van de professoren Vollenhoven en Dooyeweerd, waar „men" ook tegen aan 't vechten was..... op een synode, die er heelemaal niets van begreep. Ik denk overigens, dat de verdedigers van de synode van '44 dit kerknieuws van den heer Norel wel met de noodige bezorgdheid zullen lezen, want zij verzekeren, dat het heusch niet ging tegen „Schilder's opvattingen". Blijkbaar geloofde de heer Norel hen evenmin als dat hij iets begrijpt van „Schilder's opvattingen".

Nieuw zinnetje: „De vrienden van den professor" (lacht niet, vrienden), „legden sommige zinsmeden in een praedictie en in de toelichting der synode-besluiten van 1912 aldus uit, dat de synode zou gekozen hebben vóór de „kuyperiaansche" en tegen de „afgescheiden" beschouwing van het verbond". Wel zoo, wel zoo. En dan heeft Schilder in een uitvoerige Kumper rede (gedrukt) onstandig aangehouden, dat de afgescheidenen geen eigen dogmatische opvatting, ook niet van het verbond hadden. Maar de Heer Norel schrijft maar. Maar wat hij niet weet, dat is dit: dat cand. H. J. Schilder bijkens officiële besluiten en synodale handelingen en rapporten en brieven (officieel) van prof. Grosheide naar de bedoeling der synode (zel de voorzitter Grosheide in een officieel brief) niet mocht leeren wat Hel de Cock, Kampen's eerste dogmaticus, uitdrukkelijk tegen Kuyper had staande gehouden. Niets weet de heer Norel, noch van Hel, de

Cock, noch van „cand. H. J. Schilder" en de brieven van prof. Grosheide in dezen. En toch maar schrijven. —

We slaan een beetje andere verzinnsels over, en komen dan tot de volgende fraaiheid:

„Het verschil tusschen de houding van professor Schilder en die van Hendrik de Cock dringt zich op"..... „Nadat hij (de Cock) niet alleen geschorst, maar afgezet was met verlies van tractement, aarzelde hij nog lang al eer hij den band met het genootschap brak. — Professor Schilder achtte het noodzakelijk onmiddellijk met het kerkverband te breken". Zoo zoo. De heer Norel heeft letterlijk over niets gestudeerd. Met de stukken is bewezen, dat De Cock is heengegaan VOORDAT hij was afgezet (ze hebben zelfs een keer een maatregel ongedaan gemaakt). De Cock zel vóór zijn afzetting: Ik scheid me af. Schilder wachtte rustig tot „ze" hadden afgezet. Waarmee nu officieel vaststond, welke leer en welk kerkrecht bindend waren verklaard in een afgesloten gehandhaafde procedure, waarvan de gronden allemaal op papier staan. — al vertelt de heer Norel er niet één van. En Schilder scheidde zich toen heelemaal niet af. Hij heeft nooit aan één kerk 'n briefje geschreven: Ik scheid me af, of: Ik onttrek me. Hij heeft zelfs schriftelijk gewaarschuwd, dat men zulke fantasieën niet afkondigen moest van den kansel, omdat hij nooit ergens voor „bedankt" heeft.

Het gaat me niet om K. S. Maar wel om deze door en door valsche voorstelling aangaande onze kerken en haar vrijmakingsgeschiedenis. Waarom in vredesnaam drukt de heer Norel geen besluiten af? En geen schorsingsgronden over al die honderden? Schaamt hij zich er voor? Dan moet hij zich ervan vrijmaken. Maar niet anderen bedriegen.

En daarom houden we nog een beetje andere valsche beweringen van den Heer Norel in petto.

Als iemand zijn adres weet, verzoek ik, het mij te melden. Ik zal hem dan de Reformatie nummers doen toezenden.

K. S.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

Verband en Verbond (II)

Wanneer ik in het voorgaande stelde, dat wij de oprichting van het Gereformeerd Sociaal en Economisch Verband ook zien in causaal verband met onze Gereformeerde belijdenisschriften en onze belijdenis daarvan, dan moet dit voor een goed begrip van ons bedoelen worden geplaatst in dat ééne groote raam, waarin Zondag 32 van den Heidelbergischen Catechismus het leven van den Christenbelijder plaatst, wanneer hij in het derde deel gaat handelen van de dankbaarheid, die men Gode voor de verlossing schuldig is en daarbij de noodzakelijkheid van goede werken als volgt ter sprake brengt: „op dat wij ons met ons gansche leven Gode dankbaar voor Zijn weldaden bewijzen en Hij door ons geprezen worde".

Binnen datzelfde raam beweegt zich ook artikel 24 van de Nederlandsche Geloofsbelijdenis, wanneer daarin beleden wordt: „Zoo is dan onmogelijk, dat dit heilig geloof ledig zij in den mensch; aangezien wij niet spreken van een ijdel geloof, maar van zulk een, hetwelk de Schriftuur noemt: een geloof, dat door de liefde werkt, dat den mensch beweegt om zich te oefenen in de werken, die God in Zijn Woord geboden heeft; welke werken, als zij voortkomen uit den goeden wortel bij God aangenaam zijn, overmits zij alle door Zijn genade geheiligd zijn".

Het leven van den Christen, niet maar alleen het leven van den Christen in het directe contact met de kerkelijke samenleving, maar het gansche leven van den Christen, zooals de Catechismus het uitdrukt, in alle levensverhoudingen, moet dus zijn, een leven, staande onder het gezag van deze geloofsbelijdenis. Het moet zijn een leven in geloof, dat door de liefde werkt, en dat den mensch beweegt om zich te oefenen in de werken, die God in Zijn Woord geboden heeft.

Dat geldt ook voor dat gebiedsdeel van het leven van den mensch, waar wij de sociale en economische verhoudingen aantreffen. Het komt mij dan ook voor, dat wij geen betere en juistere omschrijving kunnen kiezen voor de doelstelling van ons Gereformerd Sociaal en Economisch Verband, dan dat wij ook hier ons nadrukkelijk baseeren op en kracht putten uit onze Belijdenis, dat wij ook waar het de sociale en economische verhoudingen betreft, door de bezinning in ons Verband willen gaan onderzoeken, wat ons God te dien aanzien in Zijn Woord geboden heeft, om ons zodoende te kunnen oefenen óók in deze werken.

Er zijn er binnen den Gereformeerden levenskring, die de gedachte ingang willen doen vinden, dat men deze bovenstaande belijdenis uitsluitend moet zien als een belijdenis voor de kerk, waarnaast dan weer een andere belijdenis met andere formulering en begrenzing zou kunnen hebben voor de politiek, het staatkundige leven, voor de sociale en economische levensverhoudingen, voor de maatschappij.

Het is evenwel duidelijk, dat men op deze wijze, ingaande tegen de pretentie van onze belijdenis zelf, dat zij raakt maar niet een sector van het leven van den Christen, den sector waar die Christen kerkmens is, maar het gansche leven van den Christen, zich daarover uitsprekt, daarvoor haar directieven geeft,

zonder iets daarvan uit te zonderen, bezig is, te verzeilen tegen wil en dank in niet-gereformeerde, piëtistische wateren, waarbij men als kerklid leeft binnen de kerkmuren met zijn dan stellig ingekorte, gekortwikte, kerkelijke belijdenis, om vervolgens in het leven als mensch in maatschappij en staat, binnen anders gekozen en geformuleerde, principiële fundeering en begrenzing op een aldus geconstrueerde basis van z.g. christelijke beginselen, zijn activiteit te kunnen gaan ontplooiën.

Het is onvermijdelijk, dat hierdoor op den duur, en naar het mij voorkomt, reeds vrij spoedig, ontstaat een zeker dualisme, niet alleen in de praktische levenshouding, maar ook in de principiële fundeering van waar men uitgaat. Het gevaar is allerminst denkbeeldig, maar in onze dagen reeds bij menigeen in woord en daad levensgroot waar te nemen, dat dan terwille van de gediensigheden der praktijk, uit praktische overwegingen, om behoud en bevestiging of ook ter verkrijging van bepaalde posities in maatschappij en staat, de waarde van de belijdenis als belijdenis voor het geheele leven, steeds meer op den achtergrond geraakt en in het gedrang komt. Men behoeft er dan ook tegenwoordig helaas niet meer vreemd van op te zien, wanneer men zelfs kerkelijke ambtsdragers in een

Te laag en te hoog gegrepen

Sommige schrijvers blijven in vrijwel hun geheele oeuvre zichzelf gelijk, andere wagen zich ineens op een voor hen tot dusver vreemd terrein en stellen te leure of vlechten zich een nieuwen lauwerkrans.

Een snellen opgang maakte Arjen Miedema. Na zijn eerste stelling. In beide handpalmen, waarin hij zich dadelijk ontpopte als een schrijver van formaat, kwam hij door z'n Gesprekken met G a b r i ë l letterlijk en figuurlijk in hogere sferen. Deze apocalyptische roman deed benieuwd de vraag rijzen, wat hierop zou kunnen volgen. Velen zullen dan ook gegrepen hebben naar zijn derde boek, De Heer van 't W o l d ' l. Waren de verwachtingen te hoog gespannen, of is dit boek werkelijk een achteruitgang? Ik geloof het laatste. Het toont op verschillende plaatsen wel de hand des meesters, maar het geheel is niet meesterlijk.

De oorzaak kan niet liggen in het onderwerp, want een goed schrijver zou hier stellig een sterken roman van hebben kunnen maken. Veeleer krijgt men den indruk, dat hier haastwerk geleverd is, dat de serie-reeks een goed schrijver heeft doen struikelen.

Het boek speelt in de laatste maanden der bezetting, op een boerderij, bewoond door een klompmakerszoon, die door zijn buitengewone schraapzucht, het tot rijken boer gebracht heeft. Deze man, die bekend staat als en zich uitteefte voor goede christen, is een walgelijk soort hypocriet. Van den honger van zijn medeburgers weet de gierigaard misbruik te maken ten voordeele van zijn geldkist, dien hij vult met z'n bloedgeld. En dat alles onder den schijn van goed vaderland, die de Duitschers listig benadeelt, en van een vroom christen, die zijn hongerige klanten niet het allermeeste laat betalen. De heele figuur, vooral in zijn christen-zijn, is nogal gechargeerd.

Niet onverdienstelijk als humor, is de wijze waar-

1) Uitgave Bosch & Keuning N.V., Baarn.

bepaalde, kerkelijke groepeerings, zich over de belijdenis hoort uitlaten, zool niet laetdunkend, dan toch haar waarde aanzienlijk devalueerende en reduceerende tot die van een historisch document uit het grijs verleden, dat in bewoordingen en formulering maar bezwaarlijk meer paat in onzen tijd, op grond van welke overweging men zich dan ook veroorlooft met een tamelijk vrije, persoonlijke beoordeeling er tegenover te staan. Het bewust stellen en handhaven van de belijdenis der kerk exclusief voor het leven als kerklid, strikt gehouden binnen de begrenzing van de eigen kerkelijke gemeenschap en het hebben van aparte belijdenissen, of wat men dan noemt programma's van beginselen voor het maatschappelijke en staatkundige leven, deze laatste zeer bewust buiten de binding van de belijdenisschriften van de Kerk des Heeren om, gaat dan ook uiteindelijk zelfs ten koste van die nog aanvaarde en aangehouden waarde van de belijdenis als regulerend het leven als kerklid. Wanneer de kerkelijke belijdenis niet meer geldt voor het geheele leven, en over dat geheele leven niet meer haar woord mag spreken, dat geheele leven niet langer principieel binnen haar begrenzing binden mag tot behoud van dat leven, dan staat in feite niet veel meer de secularisatie van dat leven, die zich geleidelijk aan gaat voltrekken, in den weg, welke secularisatie dan ook zienderogen de overhand krijgt in onze dagen. Dan wordt de belijdenis gedegradeerd tot statuut van een bepaalde godsdienstige gemeenschap, zooals er meer zijn.

Toen ik in onze eerste vergadering voor U sprak, richtte ik mij in dit verband tegen bepaalde uitslatingen in twee Christelijke dagbladen uit het Noorden. Van deze zijde kwam sindsdien geen dupliciek onder mijn oogen. Eenzelfde skepsis ten aanzien van de waarde van de geloofsbelijdenis en dan ten aanzien van de maatschappelijke organisaties kwam ook aan het woord in een artikel in de Gids van November vorig jaar van de hand van den oud-secretaris van het C.N.V., den heer Amelink, die op grond van het door hem signaleerde feit, dat in een kerkelijk blad ten aanzien van kerken, die toch de belijdenisschriften nog aanhielden, geconstateerd was, dat zij tot valsche kerken waren geworden, meende te mogen stellen, dat daaruit dan toch wel bleek, dat dus die kerkelijke belijdenis ook al geen garantie gaf tegen verwatering, afval en ketterij. Voor wat het daarop door mij gegeven antwoord betreft, moge ik verwijzen naar mijn artikelen in De Reformatie onder den titel: „Bestrijding gehandhaafd".

Op grond van de positieve, in het voorgaande genoemde motieven, die met meerdere zouden zijn aan te vullen, en die ontleend zijn aan de belijdenisschriften der kerk zelf, blijven wij dus standvastig bij onze bij het begin van ons optreden reeds naar voren gebrachte overtuiging, dat het eisch is, ook de vragen op sociaal en economisch gebied in een principiële bezinnings-organisatie, als door ons beoogd, te onderzoeken in verband met, dat is in geestelijken samenhang met de drie Formulieren van Eenigheid als kerkelijke belijdenis en dat wel in deze beteekenis, dat deze belijdenis ons de hoofdsom leert van hetgeen door God in de Heilige Schrift als enige, absolute kenbron der normen voor ons leven, van ons wordt gevraagd.

P. GROEN.

LITERATUUR EN KUNST

op de listigerd door zijn geldzucht verleid, in handen valt van zijn vijand Hannes, zijn buurman uit het kleine huisje, die in alles zijn tegenbeeld is. Van rijke kom-af, wordt hij dank zij zijn spijzucht en losbandigheid uit zijn ouderlijk huis verjaagd, waarna hij met een door hem verleid meisje gaat samenwonen in een krot. Hij leeft van stroopen, is een zorgeloze kwajongen en een doorgewinterde vrijdenker en spotter, kortom, iemand die op alle punten moet botsen met zijn rijken buurman, wat dan ook doorgaans het geval is.

Ook hij is als romanfiguur net iets te overdreven, om nog levensrecht te zijn. Beter is zijn „vrouw", die aanvankelijk, evenals de boerin, op den achtergrond blijft. Wanneer echter deze vrouwenfiguren „los" komen, blijken ze, met al hun verschil, beiden uit het goede hout gesneden te zijn.

Weer veel minder, ja op het caricaturale af, is de teekening van een oud wijfje, Sanne, een kalenderbladjes-christin uit antieke Kerstboekjes. Het slot van het boek, waarin zij sterft, en de gierigaard en de losbol beiden, vooral door haar toedoen, zich bekeeren, past geheel in het raam van die lectuur.

Men meene evenwel niet, dat deze roman saai en vervelend is. Het tegendeel is waar: hij zit vol actie, is met vaart geschreven en daardoor levendig en dikwijls boeiend en vol spanning. Als verhaal uitstekend, mist hij toch de zielkundige teekening en ontwikkeling, die den goeden roman kenmerken. En dit is jammer, daar Miedema getoond heeft een roman te kunnen schrijven, zelfs een roman, die ver boven het gewone genre uitblinkt. Hier heeft hij dit niet gedaan, maar schaarde hij zich in de rij der vertellers en maakt daar geen slecht figuur.

Een tweede schrijver, die ineens van koers veranderde, is Aart Romijn, wiens vorige romans: De

achtergrond, en: Het wonder der jaren, hem deden kennen als een veelbelovend auteur. De liefdevolle waarneming en beschrijving van het leven der eenvoudigen, met hun soms zeer tragische conflicten, gaven aan zijn romans een eigen plaats.

Zijn nieuwste werk: *Het beloofde land*²⁾ heeft niets gemeen met zijn voorgangers, die de realiteit als uitgangspunt namen. Nu is de fantasie de voedingsbodem geworden van een aan alle werkelijkheid gespeend verhaal. Op zichzelf is dit natuurlijk geen bezwaar; de vraag is slechts of de overschakeling goed gelukt is. En ook hier moet bij het derde boek van eenzelfde schrijver een achteruitgang worden geconstateerd. De schrijver heeft hoog, doch helaas ook te hoog gegrepen. Hij beheerscht ten slotte niet meer zijn opgeroepen wereldje, dat daardoor een chaotisch en abrupt einde vindt.

Het gegeven: een groep godsdienstige fanatici, die met een autokaravaan op weg is naar het beloofde land, wordt opgehouden aan de grens en vindt haar ondergang tengevolge van lage jaloezie, zondige driften onder het mom van geestelijk leven en teleurgestelde verwachting, die omslaat in toemelooze haat.

Bij het lezen komt telkens de herinnering op aan den tocht der Israëlieten door de woestijn. Mozes en Aäron zien men in nieuwe gedaante hier terug — de conflicten hebben overeenkomst met elkaar.

Daarnaast en daardoorheen flitsen beelden van de waanzinnige stichting van het Nieuwe Jeruzalem, door de wederdoopers in Munster. De machtsellust en zedelijke afdwalingen, die het geestelijk leven, hoe verkeerdt dit ook al was, geheel verstikten of tot zijn tegendeel deden omslaan, vindt men hier, anders gecamoufleerd weer terug.

Goed getypeerd zijn de figuren van den leider en zijn secretaris. Vooral de eerste, die zich als een Mozes gevoelt het volk Gods uit de verdorven wereld uit te leiden, naar een land dat God hem wijzen zou, is aannemelijk uitgebeeld. Hij is het type van den mystiek geloovige, die den Bijbel uitlegt naar eigen innerlijk gevoelen en met een vermeende goddelijke opdracht den zwaren tocht onderneemt naar een ongewisse toekomst, waarin hij toch absoluut gelooft. Hij is de ijveraar, die meent Gods wil te doen, terwijl hij de eenvoudige waarden van zijn openbaring loochent en

in zijn verblindheid en ijver niet ziet dat God deze wereld niet heeft verlaten, maar dat Zijn Koninkrijk midden onder ons is. Groot zou deze figuur zijn geweest, als hij in zijn fanatisme, hoe zachtvaardig dit in dezen Tolstojanschen mensch zich ook openbaart, heroiek ten onder was gegaan. Zijn sterven valt evenwel nauwelijks op, heeft geen invloed op de oplossing, terwijl hij zich vlak voor zijn dood heeft ontpopt als een wankelmoedig man, die ten slotte niet meer gelooft in eigen ideaal. Toch zit er in dezen persoon iets, dat boeit, al beheerscht hij den roman niet.

Minder geslaagd is de Judas-figuur. Michaël, de sub-leider. Hij is zulk een mengeling van geloof, fanatisme, naïfver, gemeenheid, verraad, hoogmoedswaanzin, lafheid, heerschzucht en nog veel meer, dat in hem gepersonifieerd lijken al de krachten die den waanzinnigen tocht tot een mislukking en catastrofe leiden.

Enkele vrouwenfiguren zijn goed, in hun geloof, hun ontnuchtering en vertwijfeling. Het best is nog de chef-monteur, maar dit is een gewoon mensch, iemand die niet uit geloofsverwelingen, maar zuiver om het materiële voordeel aan den tocht meedoet. Hij wordt zoодоende het symbool van de werkelijkheid, waardoor men een zuiver beeld krijgt van de individuele afwijkingen der leidende „geloovigen”. Deze symboliek ontnaemt hem niet zijn zuiver mensch-zijn, waardoor hij deze beweging kritisch bezien kan, eenzijdig spottend met de verdwazing en aan den anderen kant hulpvaardig voor de misleiden — een sympathieke figuur temidden van een krioelende menigte dwazen en verdwaasden, die de innerlijke overtuiging, het geloof, missen om van hun onderneming, zelfs in haar ondergang, iets meer te maken dan een dwaze vertooning met een melodramatisch einde.

Er zitten in dit boek heel goede gedeeltes, maar de schrijver beheerscht zijn stof niet volledig genoeg om er een fantastisch-geloofwaardig d.i. aannemelijk geheel van te maken. Hij heeft zich willen uitheffen uit het milieu der kleine dingen, een zeer lofwaardig pogen, waarin hij zelfs ten deele is geslaagd, maar waaraan hij zich uiteindelijk heeft overtuigd.

Beide boeken, dat van Miedema en dat van Romijn, zijn zeker lezenswaardig, en voldoen toch niet aan de verwachting, die men van hun schrijvers koesterde; de eerste greep te laag, de tweede te hoog.

Gron.

H. S.

²⁾ Uitgave Bosch & Keuning N.V., Baarn.

De kwestie van het evangelisten-ambt (XVIII)

ZENDING EN EVANGELISATIE

§ 6. DE CONFRONTATIE VAN DE THANS IN DE KERK FUNGEERENDE BIJZONDERE AMBTS-DRAGERS MET DEN EVANGELIST (vervolg).

Aan de hand van het „Formulier om te bevestigen de dienaren des Woords” is aangetoond, dat, ofschoon de vaders niet wilden weten van een opnieuw erkennen van het evangelisten-ambt, ze dat in dit formulier niet hebben doen uitkomen.

Op bl. 19 brengt de minderheidsnota nog een passage uit het formulier tot bevestiging van de dienaren des Woords in geding en wel dat stuk aan het slot, dat begint met: „Uit deze dingen kan men zien enz.”. In dat stuk wordt geciteerd Matth. 28:20, ook 1 Tim. 2:2 en Titus 1:5. De minderheidsnota vervolgt dan: „Hieruit blijkt weer, dat onze vaders de overtuiging waren toegedaan, dat de arbeid tot vermeerdering en die tot bewaring der kerk, die verricht werd door de apostelen en hun helpers voortgezet werd door de dienaren des Woords. Titus wordt zelfs als een herder aangeduid. Weiden en vergaderen van schapen gingen bij hem samen”.

We merken op: in dat gedeelte van het formulier, dat geciteerd wordt, gaat het om de continuëring van den bijzonder-ambtelijken dienst als de apostelen er niet meer zijn. Let wel: om de volle bediening van „vermeerderen” en „bewaren” tot het einde der wereld, gelijk er uitdrukkelijk staat. En juist daarvoor moet Tim. het Woord doorgeven aan anderen, die ook bekwaam zijn om te leeren en moet Titus onderlingen aanstellen. Blijkens de Kanttekeningen dachten de vaders bij Titus 1:5 aan de ouderlingen, die arbeiden in het Woord, en dat is ook uit het verband in het formulier duidelijk. Doch beteekent dat nu, dat bedoeld is: uitsluitend en alleen de dienaren des Woords zetten de apostolische bediening voort? Waar blijven dan de regeerouderlingen en diakenen? Blijkens 1 Tim. 2:2 en Titus 1:5 gaat het om de continuëring van de Woordbediening in de plaatselijke kerk van Ephese en de plaatselijke kerken op Creta. En in het formulier gaat het om hetzelfde. Dat is duidelijk de bedoeling en of de nevenbedoeling aanwezig is, dat alleen de plaatselijke „herders en leeraars” de eenige bedienaren des Woords zullen zijn met uitsluiting van bijv. de evangelisten, staat hier niet uitgedrukt met woorden. Dat kan men er alleen in lezen, als men er van uitgaat, dat de vaders metterdaad geen evangelisten wilden. Doch men hoeft het er niet in te lezen. Wat de minderheidsnota erin leest, is uitleg van het formulier doch geen tekst. En als de vaders de gedachte, door de minderheidsnota gelanceerd, daarmee hebben willen uitdrukken, dan is de uitdrukking onduidelijk, en bovendien die gedachte Schrift-uitlegging en geen Schrift-tekst.

Voorts brengt de minderheidsnota naar voren, dat bij de handoplegging van de dienaren des Woords het „missionair” aspect niet is vergeten, getuige de woorden „tot uitbreiding van het rijk Zijns Zoons Jezus Christus” (blz. 19).

Het is mogelijk, zoo willen wij opmerken, dat de vaders, gezien hun „afkeer” van het evangelisten-ambt en hun voorstaan van het uitzenden van dienaren des Woords als „missionarissen” hier dat „zendings”-aspect hebben willen verdisconteren. Doch het kan ook op de plaatselijke kerk alleen zien, in den zin van Zondag 48 Heid. Catech.: „regeer ons alzoo door Uw Geest en Woord, dat wij ons hoe langer hoe meer aan U onderwerpen”. Dat is de eerste „uitbreiding” van het rijk Gods; en daarna na het tweede: „bewaart en vermeerder Uw kerk” (waarbij verwezen wordt naar Ps. 51:20 en 122:6, in welke beide teksten het gaat om den opbouw van Sions muren en den vrede van Jeruzalem; een uitgedrukt zendingsaspect hebben die teksten niet).

Doch hoe het ook zij: we hebben hier een vrije uitdrukking van de vaders, niet letterlijk aan de Schrift ontleend. En als die vaders het „missionair” element hadden willen beklemtonen, dan hadden ze dat toch zeker wel wat duidelijker moeten doen, bijv. door een zin daaraan te wijden in de omschrijving van de ambtsaak. Doch nu moeten we concluderen: het zendingsmotief kan meespreken, doch expressis verbis, met uitgedrukte woorden, vinden wij het niet.

Tenslotte wordt door de minderheidsnota geattendeerd op de aanwending van het doopsbevel (Matth. 28:19) op den doop in een reeds eeuwen gevestigde gemeente. En de minderheidsnota voert dat aan tegen het zoogenoemd eenzijdig aanwenden van dezen tekst op de zendingsprediking, gelijk het meerderheidsrapport dat zou doen.

Inderdaad spreekt het meerderheidsrapport niet over het doopsbevel, ook in Matth. 28:19 gegeven. Dat houdt verband met den opzet van het stuk over de zendingsopdracht. Doch uit het rapport blijkt voldoende, dat het ook dat doopsbevel in rekening brengt. Nu zegt de minderheidsnota: het is „veel zuiverder” Matth. 28:19 het doopsbevel te noemen, zooals de Catech. doet in antw. 71, dan met het meerderheidsrapport dezen tekst de zendingsopdracht te noemen.

Wij willen aantekenen: a) Inderdaad spreekt antw. 71 over Matth. 28:19 als „de inzetting des doops”; doch wil de Catech. nu daarmee zeggen: er staat niet meer in dien tekst? en: het doopen is het allesbeheerschende en voornaamste van dien tekst? Of is het niet veeleer zóó te nemen: in Matth. 28:19 wordt naast andere zaken óók het doopen bevolen? Wij gelooven op goede gronden het laatste, want naar Matth. 28:19 wordt ook verwezen bij antw. 22 (en dan bij „al wat ons in het Evangelie beloofd wordt”) is een christen noodig te gelooven; wat ken-

nelijk ziet op: „leerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb” in vs 19); en bij antwoord 53 naar vs 19 en 20 voor de uitdrukking „dat Hij (de H. Geest) ook mij is gegeven”; zoodat we kunnen vaststellen, dat de vaders in Matth. 28:19 meer lazen dan alleen doopsbevel.

b) Trouwens de tekst wijst duidelijk uit, dat het niet gaat om doopen alleen of doopen als hoofdzak. Er staat immers: „Gaaf dus heen om alle volken tot (Mijn) discipelen (leerlingen) te maken, hen doopende in den naam van den Vader en van den Zoon en van den Heiligen Geest, leerende hen onderhouden (bewaren, doen) al hetgeen Ik u geboden (opgedragen) heb”.

Nu is de moeilijkheid, hoe de deelwoorden „doopen-de” en „leerende” in hun verhouding tot het „discipelen maken” opgevat dienen te worden. Sommige uitleggers lezen zóó: „om alle volken tot (Mijn) discipelen te maken door ze te doopen..... door ze te leeren. Dan geeft het doopen en leeren aan op welke wijze het toegeeft met het discipelen maken. Anderen laten het doopen en leeren volgen op het discipelen maken, zoodat er dan drie bevelen worden gegeven: het zendingsbevel, het doopsbevel en het kerkbevel. Ook is de verhouding tusschen doopen en leeren moeilijk, daar in den tekst beide deelwoorden zonder verbindingswoord naast elkaar staan.

Doch hoe een en ander ook opgevat moge worden, toch is duidelijk, dat de hoofdzak is het discipelen maken, zoodat we onmogelijk kunnen zeggen: het doopen domineert. En dat bedoelt ook antw. 71 Heid. Catech. niet. Vandaar dat we meenen: het meerderheidsrapport heeft de hoofdzak, het beheerschende, van den tekst aangewezen en gegrepen.

c. En als de minderheidsnota nog toevoegt, dat de Catech. Matth. 28:19 ook toepast op den doop in een reeds gevestigde gemeente, dan zal niemand dat willen ontkennen, ofschoon dient te worden opgemerkt, dat in antw. 71 Matth. 28:19 niet wordt geciteerd om bepaaldelijk den doop voor heidenen, die zich bekeerden, noch voor leden van de gevestigde kerk aan te wijzen, doch om antwoord te geven op de vraag, waar, in welke Schriftplaats, Christus heeft toegezegd, dat Hij ons enz. En dat staat in het centrum der aandacht. Zoodat hetgeen de minderheidsnota aanwijst alleen maar neven-gedachte kan zijn.

Als — tenslotte — de minderheidsnota aanwijst, dat Matth. 28:20 fungeert als bewijsplaats in art. 27 en 29 Ned. Geloofsbelijdenis, om te bewijzen dat de kerk er is van het begin der wereld tot het einde en in dat verband de verdrukking onder Achab wordt gememoreerd, wat alles moet aantoonen, dat niet alleen aan de „vermeerdering”, doch ook aan de „bewaring” der kerk is gedacht, stemt een ieder dat toe. Het meerderheidsrapport weersprekt nergens de bewaring. Zoodat wij niet vermogen in te zien, dat laatstgenoemd rapport „versmalde exegese” van vs 19 geeft, wat we boven reeds behandelden. Want het bedoelde rapport had te handelen over de vraag, wie zullen heengaan om de volken tot discipelen van Christus te maken, als de apostelen zijn weggevallen.

J. FRANCKE.

AAN EEN JONGEREN TIJDGENOOT. No. 33

Middelburg en Amsterdam

Amice,

Je hebt den draad nog niet verloren, hoop ik? In het nummer van 27 Januari schreef ik je een brief over „Wetenschapsgevaaren?” (nr 28). In dien brief zei ik een en ander over de synode van Middelburg 1896. Ik merkte daarin op, dat zij — let wel — getuigde van groote voorzichtigheid en wijsheid juist ten aanzien van kwesties, als die welke in 1936, dus precies 40 jaar later, door de synode van Amsterdam aan de orde waren gesteld. Dogmatische kwesties, over punten als algemeene genade, pluriformiteit, onpersoonlijke (!) menscheijke natuur van Christus, enkele anthropologische opvattingen van de wijsbegeerte der wetsidee, en meer geleerdheid. En ten aanzien van ZULKE kwesties gaf ik enkele citaten uit de stukken van de Middelburgsche synode, ten bewijze, dat ze metterdaad had gepleit voor groote voorzichtigheid in de synodale behandeling van dergelijke wetenschappelijke kwesties.

Nu heeft ds J. Bosch, te Ermelo, onze redactie een stuk gezonden, dat opgenomen is, in het nummer van 17 Febr., in mijn brief aan jou, nr 31. Ds Bosch betoogt daarin, met groote kennis van zaken en nauwkeurige ontleding, dat die synode van Middelburg niet wijs heeft gehandeld. En ook niet goed. En niet eerlijk. Ds Bosch wil aantoonen, dat deze middelburgsche synode onrechtvaardig opgetreden is tegen den kerkeraad van Bedum A, die een bezwaarschrift had ingediend tegen bepaalde meningen van dr. A. Kuypers. En dat ze geen lust had, om tegen dezen man in het geweer te komen. En dat ze op ondeugdelijke wijze, en niet opziedende tegen een onzuivere situatietekening omtrent Bedum's bezwaarschrift, zich van de zaak heeft afgemaakt; en dat er dus toen een geschil bleef zitten, dat had moeten en kunnen uit den weg geruimd worden. En dat we dus niet wijs deden, toen we jou vertelden, dat Middelburg wel wijze dingen had gezegd.

En nu vraag je, net als die goede vriend, dien ik erover sprak onlangs, wat ik daarop te zeggen heb. Het is eenvoudig genoeg: ik geloof, dat we allebei gelijk hebben. Ds Bosch, en Adolphus Venator ook. Allebei gelijk. 'k Wou, dat we dat vaker konden zeggen.

Je lacht een beetje ongelooft? Twee menschen, die ieder een paar kolom volschrijven, de een tegen den ander, zouden allebei gelijk hebben?

Ja, beste man, kan dat niet?

De B.
men be-
Bedum.
zwaarsc-
tafel gel-
voorgau-
V.U.) z
En zoo

Nu la-
die depu-
deputate-
ten wel
de syno-

Men k-
den kerl-
telde. D-
gebleven
volgende
dat Bed-
profijtelt

Aan d-
gegeven
schoon

Maar
Want
synode

Bepaalde
ten teek-
Ik zie

a) Ik
b) ds

niet op

Dat h-
Maar
wenken

goede re-
Ik der

had een
blinde-da-
menten

gische b-
scheepsd-
moet nie

heid We-
Als ik j-
kamer, z

dan roes
Een d-

pressen

Nu ze

den kapl-
marconis
het best

om een
alle ingr

Daar l-

Maar l-

Want

dokter v-

behulp v-

scheepsd-

patiënt

dokters

en kiesel

maar op

eersten

Middel

niet ope-

kwaam

achuid. I-

Maar

sterdam

reeren. I-

mer l vo-

de patiën-

waren m

weet 'n j

zelf gelc

En toe

Dat be

Het be

scheppel

Prof. G

ties, wa

fessionel

iemand

u bij uw

De me

dokter n

die en d

zoo'n ins

het om l

toen ten

heeft An

Ik blijf

Vondel d

Schoen-m

U allen b

Hij hee

Een yede

Daer hem

En Vor

bij. Er w

van Venc

Toen kw

de schoe

hoorde d

man van

en ik zal

maker z

hij trosc

waarop A

van die

ging de

't schoone

Apellen, S

Bracht ve